

اقلیم معتدل و مرطوب

این فایل روی لینک زیر کلیک کنید **WORD** جهت دریافت نسخه
<http://www.Irdwg.ir>

اقلیم معتدل و مرطوب

ویژگیهای اقلیمی:

کرانه جنوبی دریای خزر از پرباران ترین و سرسبز ترین مناطق اقلیمی ایران است، این منطقه با وجود عرض نسبتاً کم از دو ناحیه مجزا تشکیل شده که یکی از این نواحی، ناحیه ای جلگه ای شکل است که به صورت نوار باریکی در امتداد دریا گسترش یافته که این منطقه کشتزارهای وسیع و شهرهای بزرگ را در خود جای داده است و ناحیه دیگر این کناره، منطقه ی کوهستانی شمال سلسله جبال البرز است که پوشیده از درختان جنگلی می باشد که در بیشتر مناطق و خصوصاً در مناطق مرکزی و شمال غرب فاصله این رشته کوه تا دریا از چند کیلومتر تجاوز نمی کند.

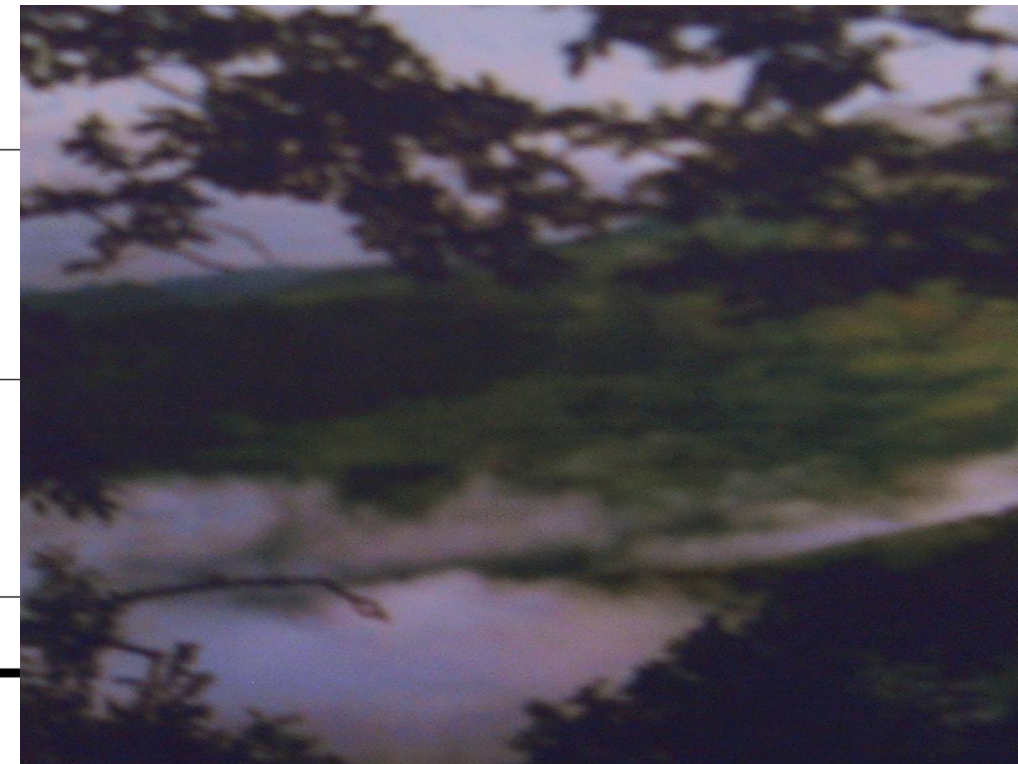

نا همواری و نوع پوشش گیاهی مناطق معتدل و مرطوب

نوع پوشش گیاهی مخناتق معتدل و مرطوب

خصوصیات آب و هوایی این منطقه را می توان بدین صورت تشریح کرد:

- بارندگی زیاد در تمام فصول سال،
 بالخصوص در پاییز و زمستان؛ این از مهم ترین مشخصه های این منطقه می باشد و چون این منطقه در میان دریا و کوهها واقع شده است، بر اساس پدیده های سرد شدن درجه رطوبت و رسیدن این درجه به زیر نقطه شبنم، بارندگی در این مناطق زیاد می باشد.

اقلیدم معتدل و مرطوب

این فایل روی لینک زیر کلیک کنید **WORD** جهت دریافت نسخه
<http://www.Irdwg.ir>

روز مقداری از نور و حرارت آفتاب را به فضای خارج جو منعکس می کند و همچنین در طی شب باعث کاهش تابش حرارت از زمین گرم به آسمان سرد می شود. به طور کلی و در یک جمله می توان بدین صورت بیان کرد که، کم بودن

اختلاف درجه حرارت شب و روز در فصول مختلف سال بدلیل بالا بودن میزان رطوبت این ناحیه می باشد. (دمای هوای روزهای تابستان ۲۵-۳۰ و شبها ۲۰-۲۳ و در روزهای زمستانی ۵-۸ و شبها ۰-۵ درجه سانتیگراد بر حسب سیلیسیوس می باشد.)

- پوشش وسیع نباتی؛ وجود بارندگی و

شرایط مساعد، باعث رشد سریع و انبوه

گیاهان در تمامی نقاط این منطقه گردیده که این خود تاثیر بسزایی در نوع مصالح ابنیه سنتی داشته است، تراکم گیاهان و جنگل در غرب این کرانه بیشتر از قسمتهای شرق است.

به صورت جامع؛ جهت آسایش انسان، ویژگیهایی که این اقلیم مرطوب و پرباران ایجاب می کند اینست که در فصول گرم، در کلیه فضاهای شهری از جریان باد و داخل ساختمانها از کوران دو طرفه هوا باید حداکثر استفاده صورت گیرد. در طی این فصول، وجود جریان هوا و ایجاد سایه بهترین شرایط را برای آسایش انسان فراهم

سمت جنوب غربی دریای خزر یعنی استان گیلان دارای بارندگی بیشتری نسبت به سایر قسمتهای این منطقه اقلیمی می باشد و هرچه از سمت غرب به سمت شرق این کناره پیش می رویم، از مقدار بارندگی کاسته می شود، به طوری که در بندر انزلی که در جنوب غربی این کناره قرار گرفته است، میانگین مقدار

بارندگی میزان بارانهای گیلانی **۱۸۱۸** میلیمتر می باشد و در گرگان که در جنوب شرقی این کناره قرار گرفته است، میانگین میزان بارندگی حدود یک سوم بندر انزلی یعنی ۶۱۷ میلیمتر است.

- رطوبت نسبتا زیاد در تمام فصول سال؛

مجاورت این منطقه با دریا و بارندگیهای

زیاد که در مبحث قبلی اشاره ای جزئی به آن شد، باعث رطوبت زیاد در این منطقه می شود، رطوبتی که به صورت نسبی به میزان ۸۰٪ نیز می رسد. (این نکته قابل ذکر است که

رطوبت در کنار دریای خزر بیشتر و در ارتفاعات سلسله جبال البرز و قسمتهای شرقی کمتر می باشد.)

- اختلاف کم درجه حرارت بین شب و روز؛

بدلیل وجود دریای خزر و همچنین رطوبت بسیار زیاد هوا، نوسان درجه حرارت در طی شبانه روز بسیار اندک است و از چند درجه سانتیگراد تجاوز نمی کند. خصوصا در مواقعی که آسمان ابری است، نوسان درجه حرارت باز هم کاهش می یابد، به خاطر اینکه ابر مانند یک عایق حرارتی، در طی

اقلیم معتدل و مرطوب

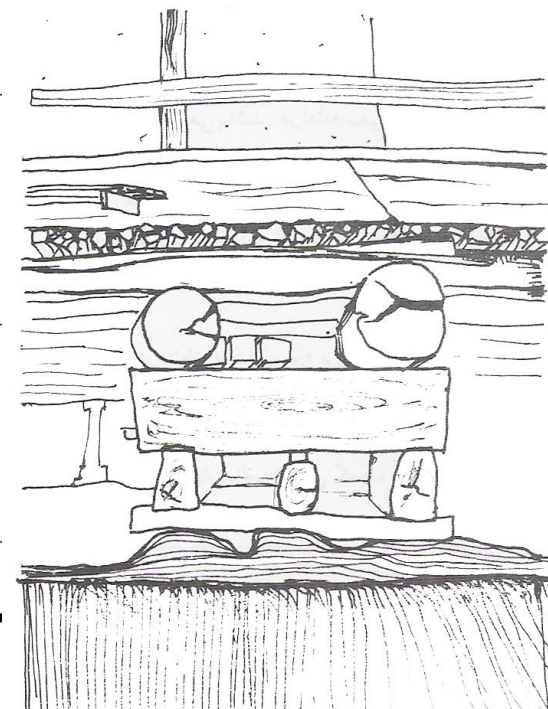
این فایل روی لینک زیر کلیک کنید **WORD** جهت دریافت نسخه
<http://www.Irdwg.ir>

می نماید. در فصول سرد باید جلوی باد سرد و همچنین باد توام با باران را سد نمود و ساختمان را باید در مقابل بارش بارانهای سیل آسا و رطوبت حاصل از آن محافظت کرد.

ویژگیهای معماری بومی در مناطق معتدل و مرطوب:

معماری بومی این مناطق بطور کلی دارای ویژگیهای زیر است؛

- در نواحی بسیار مرطوب کرانه های نزدیک دریا برای حفاظت ساختمان از رطوبت بیش از حد زمین خانه ها بر روی پایه های چوبی ساخته شده اند، ولی در دامنه کوهها که رطوبت کمتر است، خانه ها بر روی پایه هایی از سنگ و گل و در پاره ای وارد بر روی گربه روها بنا شده اند.

- برای حفاظت اتاقها در برابر باران، ایوانکهای عریض و سرپوشیده ای در اطراف اتاقها ساخته اند. **ببین** **فکر کنید** **بسیار** **آرامی** ماههای سال برای کار و استراحت و در پاره ای مواقع برای نگهداری محصولات کشاورزی قرار می گیرند.

- بسیاری از ساختمانها با مصالحی با حداقل ظرفیت حرارتی بنا شده اند و در صورت استفاده از مصالح ساختمانی سنگین،

ضخامت آنها در حداقل میزان ممکن حفظ شده است، در این مناطق بهتر است از مصالح ساختمانی سبک استفاده شود، چون زمانی که نوسان دمای روزانه هوا کم است، ذخیره حرارت هیچ اهمیتی ندارد و مصالح ساختمانی سنگین تا حدود زیادی تاثیر تهویه و کوران را که یکی از ضروریات در این منطقه است را کاهش می دهند.

- در تمام ساختمانهای این مناطق، بدون استثنا از کوران و تهویه طبیعی استفاده می شود. به طور کلی، پلانها گسترده و باز و فرم کالبدی آنها بیشتر شکلهای هندسی، طویل و باریک است. به منظور حداکثر استفاده از وزش باد در ایجاد تهویه طبیعی

اقلیدم معتدل و مرطوب

این فایل روی لینک زیر کلیک کنید **WORD** جهت دریافت نسخه
<http://www.Irdwg.ir>

در داخل اتاقها، جهت قرارگیری ساختمانها با توجه به جهت وزش نسیم های دریا تعیین شده است. در نقاطی که بادهای شدید و طولانی می

وزد، قسمتهای رو به باد ساختمان ها کاملا بسته است.

- به منظور استفاده هر چه بیشتر از جریان هوا، همچنین به دلیل فراوانی آب و امکان دسترسی به آن در هر دو نقطه، ساختمان ها به صورت غیر متمرکز و پراکنده در مجموعه سازماندهی شده است.
 - به دلیل بارندگی زیاد در این مناطق، بامها شیب دار است و شیب بیشتر آنها تند است.

بافت شهری

اقلیدم معتدل و مرطوب

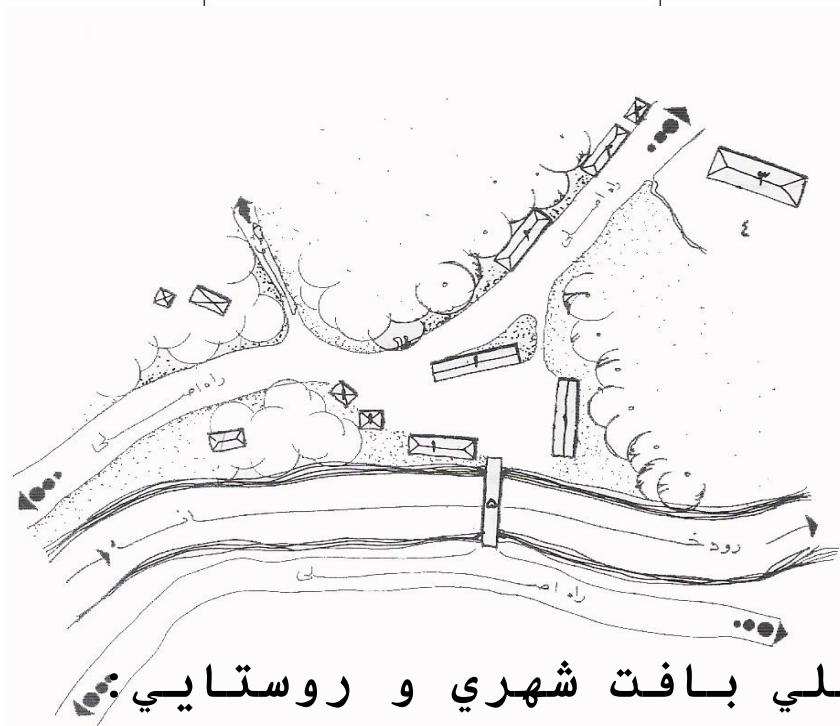
این فایل روی لینک زیر کلیک کنید **WORD** جهت دریافت نسخه
<http://www.Irdwg.ir>

منطقه نیز از دلایل دیگر جهت تلفیق محیط مسکونی با طبیعت است.

در این مناطق هر چه از حاشیه شهر به مرکز شهر نزدیک می شویم، بدلیل تراکم بیشتر جمعیت و همچنین ارزش بیشتر زمین فاصله ساختمانها از یک دیگر کمتر می شود. ولی به هر جهت سعی می شود در فضاهای مرکزی شهر از جریان هوای بین دریا و خشکی و یا از جریان باد غالب در منطقه جهت تهویه هوای فضاها حداکثر استفاده شود.

در مناطقی که در نزدیکی ساحل دریا باشند و یا مقدار بارندگی در آن مکانها زیاد است، وجود رطوبت هوا از جمله مشکلات عمده می باشد. هوای مرطوب از هوای خشک سنگین تر است و در قسمت زیرین هوای خشک قرار می گیرد. لذا اگر فضاهای شهری محصور باشند و کوران هوا و باد در آنها جریان نداشته باشد، در سطح شهر کلیه این فضاها از هوای مرطوب انباشته خواهد شد و تنفس و فعالیت بسیار طاقت فرسا خواهد گردید. به همین دلیل باید از جریان هوا حداکثر استفاده صورت گیرد تا از ساکن شدن رطوبت بیش از حد در فضاهای شهری جلوگیری شود.

لذا ساختمانها در این مناطق مجزا از هم ساخته می شوند، با حیاطها و فضاهای باز و وسیع و حصار دور این فضاها اغلب کوتاه تر از قد انسان است. دلیل این امر همان استفاده از جریان هواست، تا از میان ساختمانها عبور کرده و هوای مرطوب و راکد را با خود به بیرون محوطه و فضاهای زیستی ببرد. بهره بردن از طبیعت زیبا و سرسبز

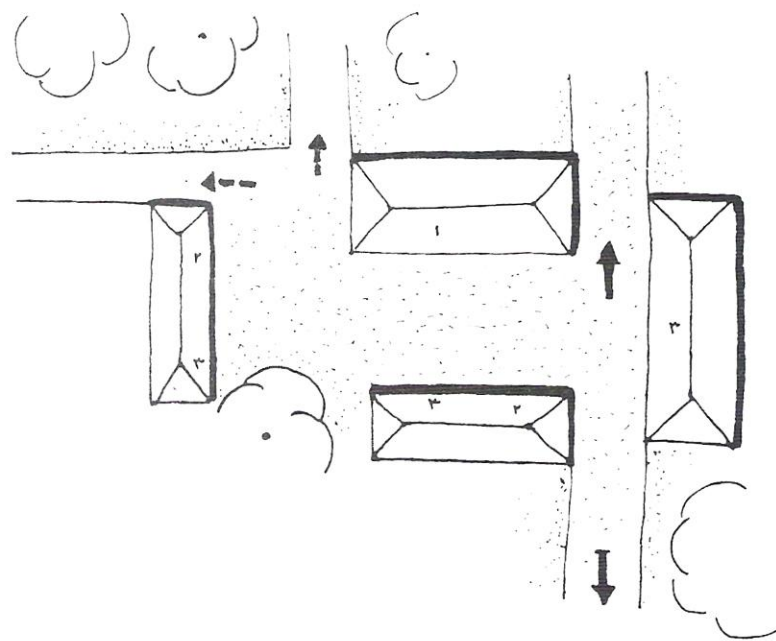
خصوصیات کلی بافت شهری و روستایی

اقلیدم معتدل و مرط و سرد

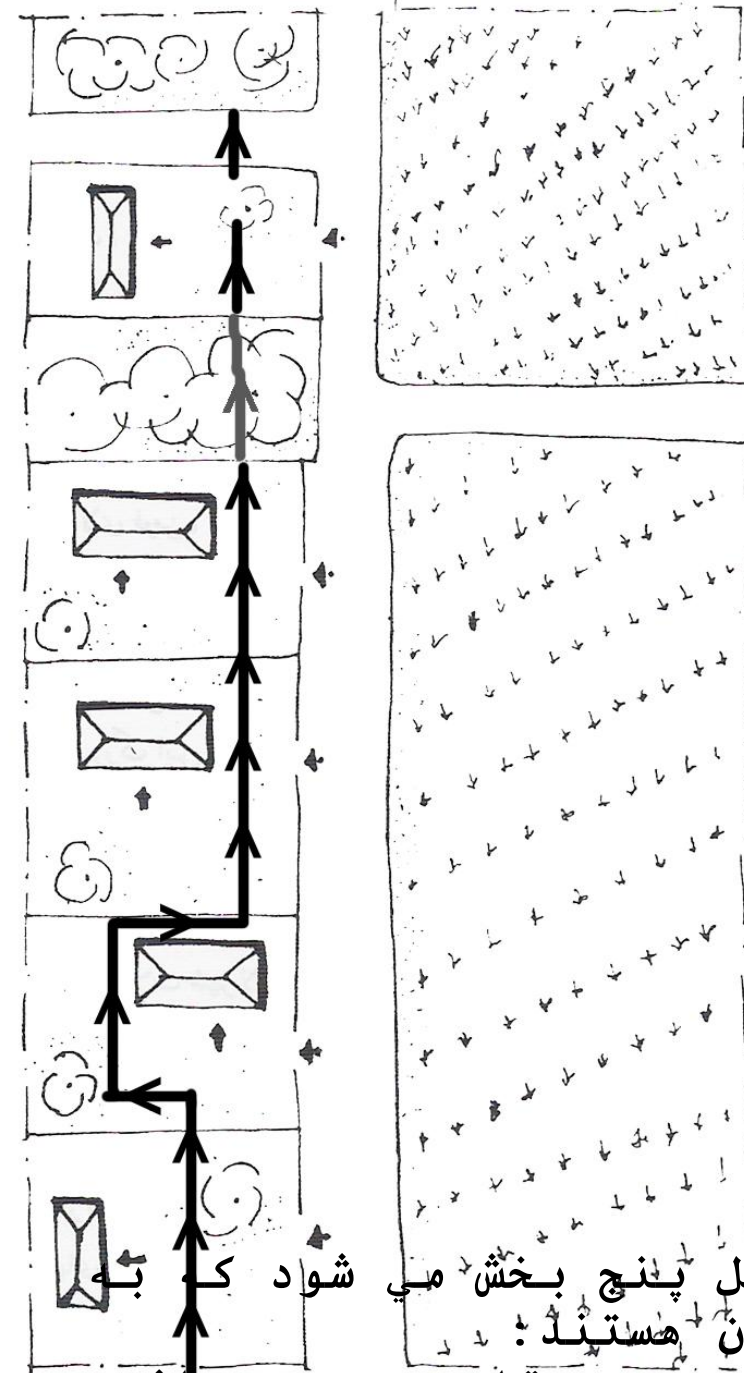
این فایل روی لینک زیر کلیک کنید **WORD** جهت دریافت نسخه
<http://www.Irdwg.ir>

همچنین جلوگیری از انتقال رطوبت و دمای هوا بین فضاهای دو خانه مسکونی، بصورت غیر متراکم می باشد.

- **فضاهای شهری نسبتاً وسیع:** بدین دلیل که این مناطق از بافت غیر متراکم برخوردار هستند، یا فضاهای شهری وسیعی دارند (برای ساخت منازل مسکونی یا تجاری) یا تا روستاهای اطراف پیش رفته اند، بطوریکه روستاهای اطراف چسبیده به شهرها هستند.

۱_ مسجر، ۲_ قهوه خانه، ۳_ مغازه

مسیر عبور باد
در بین منازل

قرارگیری ساختمانها

بصورت؛

شرق-غرب

این خصوصیات شامل پنج بخش می شود که به شرح زیر قابل بیان هستند:
 در بافت شهری و روستایی بصورت باز و گسترده: همانطور که در قبل بیان شد، بافت این شهرها برای استفاده بهتر از بادهای

اقلیدم معتدل و مرطوب

این فایل روی لینک زیر کلیک کنید **WORD** جهت دریافت نسخه
<http://www.Irdwg.ir>

- محوطه با دیوارهای کوتاه: (در مورد این

موضوع در بالا نکاتی ذکر شد)

- کوچه های نسبتاً عریض: چون مساحت

معتدل و مرطوب از بافت منظمی پیروی نمی کنند و تنها نظم وجود در این بافت ساخت فضاها به صورت شرقی-غربی می باشد و بدین دلیل که زمینهای آنها بصورت زمینهای یک تکه و بزرگ هستند، برای انتقال بهتر بادهای در جریان های هوا، کوچه ها را نسبتاً پهن در نظر می گیرند.

- ساختمان ها جدا از هم، در مراکز

شهری چسبیده به هم: توضیحاتی در مورد این مبحث داده شد که می توان از مهم ترین این عوامل، تراکم جمعیت و ارزش زمین در مراکز

شهری را بیان کرد، بطوری که این دو عامل بافت سنتی شهرهای معتدل و مرطوب را تحت الشعاع خود قرار داده اند و باعث ساخت و سازهایی در بافت شهری مانند بافتهای شهرهای گرمسیر و یا شهرهایی با آب و هوای خشک شده اند،

N

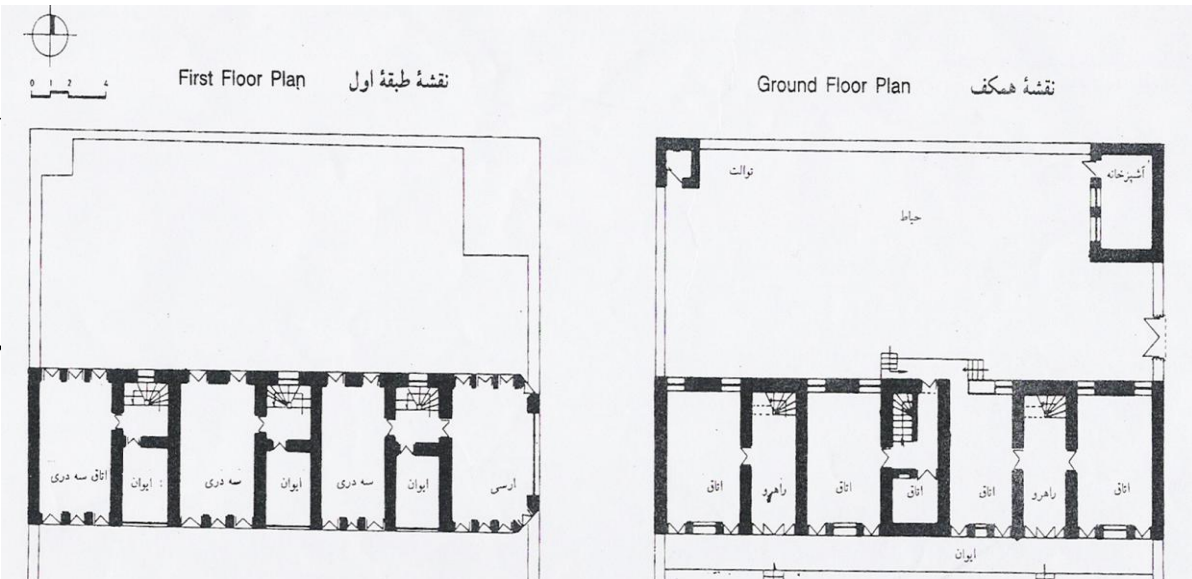
بافت شهری

فرم بنا

وختی بخوانیم در مورد فرم بنا در قلیم معتدل و مرط صحبت کنیم، اولین چیزی که به آن برسی خوریم، ویژگی برونگرایی است.

برونگرایی چیست؟

بناهای برونگرا، بناهایی هستند که با فضای بیرونی خود، شامل عناصر شهری مثل گذر، مسیر و دیگر عوامل بیرونی در ارتباط مستقیم بوده و فضاهای داخلی آن نیز همین ارتباط را با فضای بیرونی دارند. تنها تفاوت بارز این بنا با دیگر بناهای قسمت مرکزی ایران، در عنصری بنام حیاط است. پوشش بناهای برونگرایی جنوب دریای خزر، بدلیل بارندگی بسیار زیاد، بصورت شیبدار می باشند.

اقلیم معتدل و مرطوب

این فایل روی لینک زیر کلیک کنید **WORD** جهت دریافت نسخه
<http://www.Irdwg.ir>

معتدل و مرطوب). شیب این بامها بسیار زیاد است، بطوري که در بعضي از موارد از شیبهاي بالاتر از ۱۳۰ درصد هم استفاده مي شود. این عنصر در انواع مختلفی چه از نظر استخوان بندي و چه از نظر پوسته نهایی و جهت محافظت از دیوار ساختمان که اغلب از مصالح بنایی مانند گل و خشت و در بعضي موارد از آجر مي باشد، بصورت چتری بر روی کل ساختمان گسترانده مي شود. همچنین از جهتي که باد غالب مي وزد و باران از آن ناحیه به بدنه ساختمان برخورد مي کند، بام را تا ارتفاع پایین تري نیز ادامه مي دهند.

این نوع بامها به صورت سه نوع؛ ساده، پیشرفته و امروزي اجرا مي شوند.

ساده ترین نوع پوششهاي شیبدار، در ساختمانهاي ابتدایی مشاهده مي شوند. در این نوع پوششها، ستونهاي شاخکداری که تیرهاي افقي روی آنها قرار مي گیرد، نقش حمل پوشش را دارند (نوع پوشش از دسته هاي گالی مي باشد).

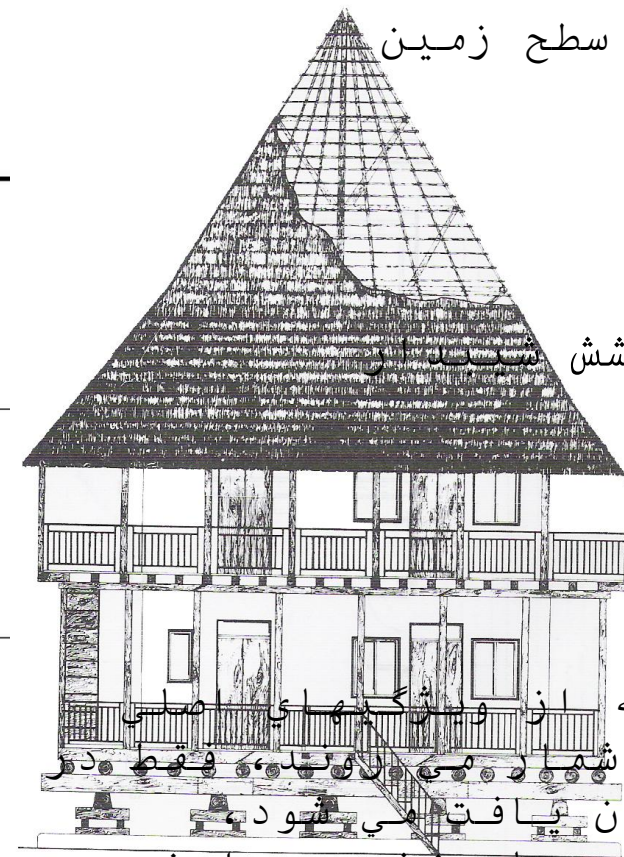
نوع پیشرفته تر پوشش، از ترکیب دیرک عمودي و چند ردیف خرپا (ابتدایی) ساخته شده است. با حذف دیرک عمودي و کامل شدن خرپاهای آن، پوششهاي دوشیبه کاملتر بوجود مي آید (نوع پوشش دسته ساقه برنج یا «فوکو» مي باشد).

اما در بامهاي امروزي، بیشتر بجای استفاده از ستونهاي چوبي و خرپاهای

اما علاوه بر بارندگيهاي بسیار زیاد در این منطقه، رطوبت بیش از حد نیز وجود دارد، پس نتیجه مي گیریم که فرم بناها باید جهت مقابله با این دو عامل شکل بگیرند و خصوصیات کلی آنها به شرح زیر مي باشد:

۱. ساختمانها با پوشش شیبدار
۲. وجود ایوان در اطراف ساختمان
۳. وجود تالار
۴. برون گرایی
۵. عدم وجود زیر زمین

۶. ارتفاع بناها از سطح زمین
۷. نما

۱. ساختمانها با پوشش

این نوع بامها که از ویژگیهای اصلی بناهاي برون گرا به شمار مي روند، فقط در مناطقي اندک از ایران یافت مي شود، مناطقي مانند سواحل دریای خزر و دامنه هاي سلسله جبال البرز (منطقه اقلیمی

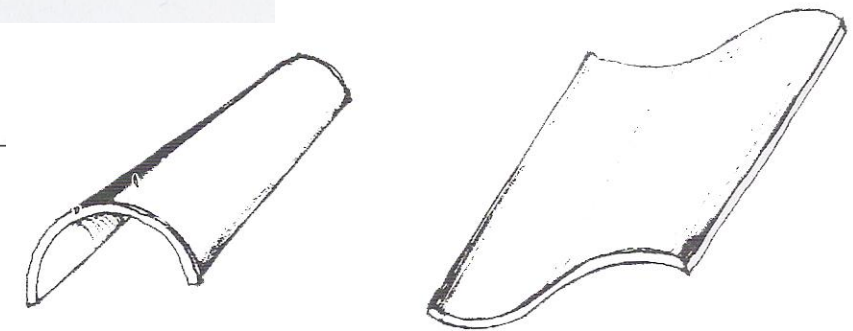
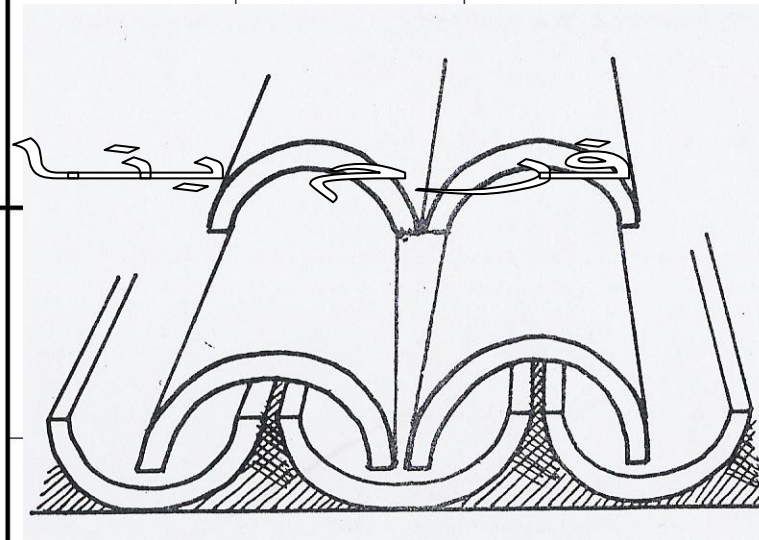
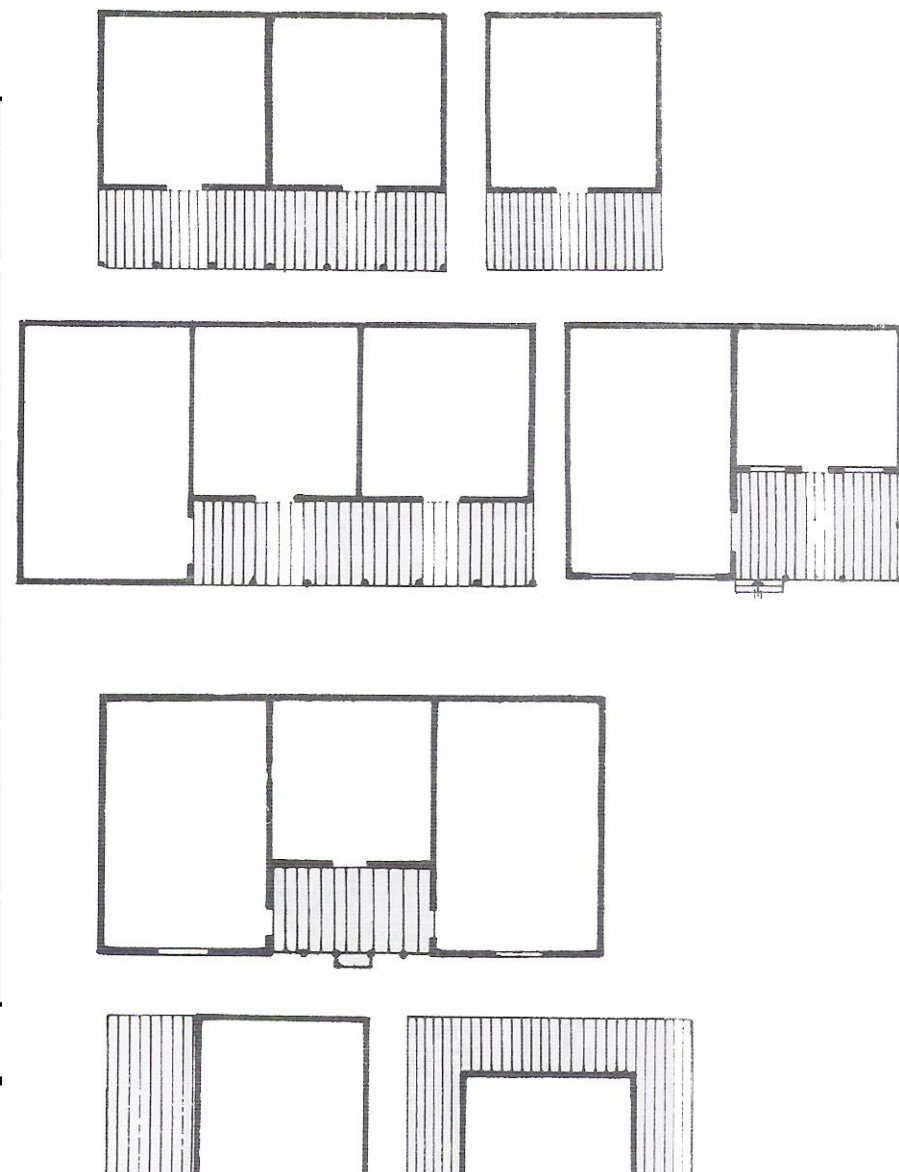

اقلیدم محتل و مرطوب

این فایل روی لینک زیر کلیک کنید **WORD** جهت دریافت نسخه
<http://www.Irdwg.ir>

۲. وجود ایوان در اطراف ساختمان

ابتدایی از ستونهای آهنی و خرپاهای فلزی استفاده میشود که روی این ستونها را با پوششی از سفالهای قالب زده استفاده می کنند.

اقلیم معتدل و مرطوب

این فایل روی لینک زیر کلیک کنید **WORD** جهت دریافت نسخه
<http://www.Irdwg.ir>

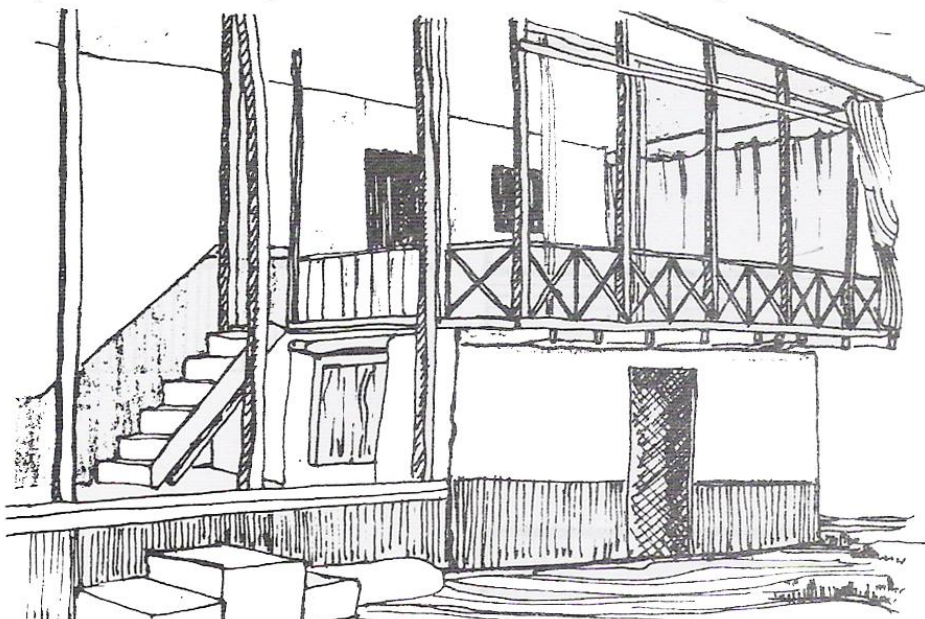
به تنهایی قادر به جلوگیری از تخریب مصالح نیستند و ایوانها نیز سهم بسیار زیادی در این امر دارند

دلیل دوم:

غلام گردها در زیر بامها و اطراف ساختمان بنا می شوند، پس باید بامها را تا انتهای ایوانها ادامه داد تا فضای ایوان به صورت کامل در سایه قرار گیرد و بتواند برای هوای داخل ساختمان حکم تهویه را داشته باشد. البته لازم بذکر است که بخاطر دسترسی و استفاده از نور و حرارت آفتاب در قسمت جنوبی، بام فقط عملکرد سایبان بر روی ایوان را ایفا می کند و تا ارتفاع پایین ادامه می یابد.

از دیگر عملکردهای ایوان می توان به کاربرد آن برای ارتباط دهی بین فضاها یا اتاقها اشاره نمود.

۳. وجود تلار

انواع ایوانها و انواع قرارگیری آنها در ساختمان

ایوان، فضایی مهم از ساختمان در اقلیم معتدل و مرطوب است. این فضا عملکردهای مختلف دارد و نسبت به طرز قرارگیری اتاقها شکلهای گوناگونی به خود میگیرد. برای این که تیرهای سقف در این حالت بیرون می زنند ایستا باقی بمانند، مجبور به استفاده از تیر و ستون بوده و در این حالت است که از ساده ترین و کوچکترین نوع آن تا بزرگترینشان، چند ردیف ستون در جلوی خود دارند. این ایوانها (غلام گردها)

معمولا به دو دلیل عمده در اطراف ساختمانها قرار می گیرند:

دلیل اول: بخاطر جلوگیری از تخریب مصالح بنا

دلیل دوم: ایجاد فضایی مناسب برای عبور جریان هوا
دلیل اول:

در پوشش شیبدار بامها گفته شد که بامها در قسمتی که بادهای غالب می وزند و باران از آنجا به بدنه ساختمان برخورد می کند، بام را تا ارتفاع پایین تری ادامه می دادند، اما اگر بطور کلی به این مسئله نگاه کنیم متوجه این موضوع خواهیم شد که بامها

اقلیم مرتل و مرتل و مرتل

این فایل روی لینک زیر کلیک کنید **WORD** جهت دریافت نسخه
<http://www.Irdwg.ir>

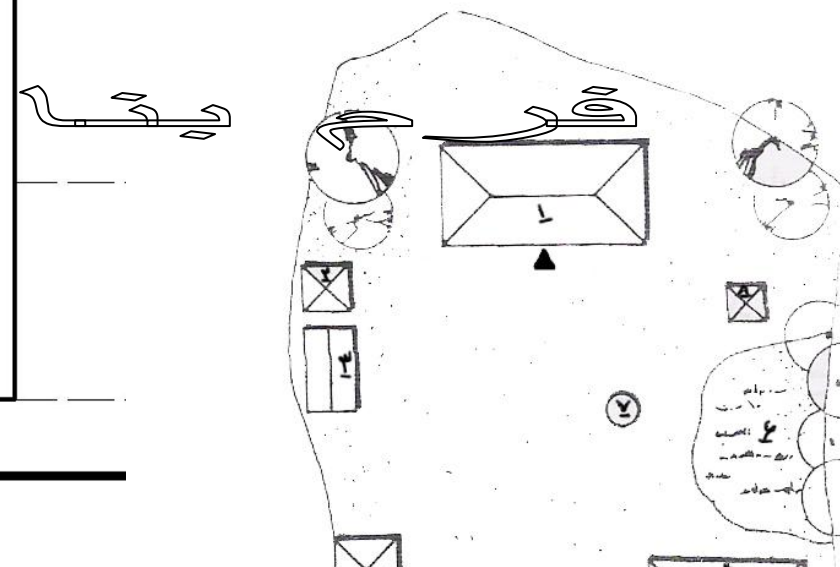
تلار فضایی به شکل ایوان است که در طبقه اول قرار می گیرد. تلار برای فصل گرما، محل خواب، غذا خوردن و استراحت است و فرق ساختمانی آن با ایوان در کف سازی آن می باشد، کف ایوان معمولا گلی است، ولی کف تلار چوبی می باشد. ارتباط بین تلار و ایوان بصورت پله های چوبی و به شکلهای مختلف صورت می گیرد و شکل تلارها در محلهای گوناگون مختلف می باشد.

در برخی مناطق تلارها را به ارتفاع چند طبقه بالاتر از سطح ایوان در نظر می گیرند تا امکان تعبیه فضاهایی چون طویله در زیر آن وجود داشته باشد.

همانطور که در قبل نیز بیان شد، در مناطق مرطوب از جریان باد و تهویه هوا استفاده می کنند که این بهترین روشهای اقلیمی جهت تنظیم شرایط محیطی می باشد. لذا بر عکس ساختمانهای درون گرای مناطق خشک که سعی در قرار دادن بخشی از ساختمان

در مرکز زمین و محصور نمودن کل ساختمان از چهار طرف دارند، این مناطق جهت تامین آسایش، ساختمان را تا حد ممکن در ارتفاع زیاد بنا می کنند و از دو یا چهار طرف فضا را باز و به صورت برون گرا قرار می دهند.

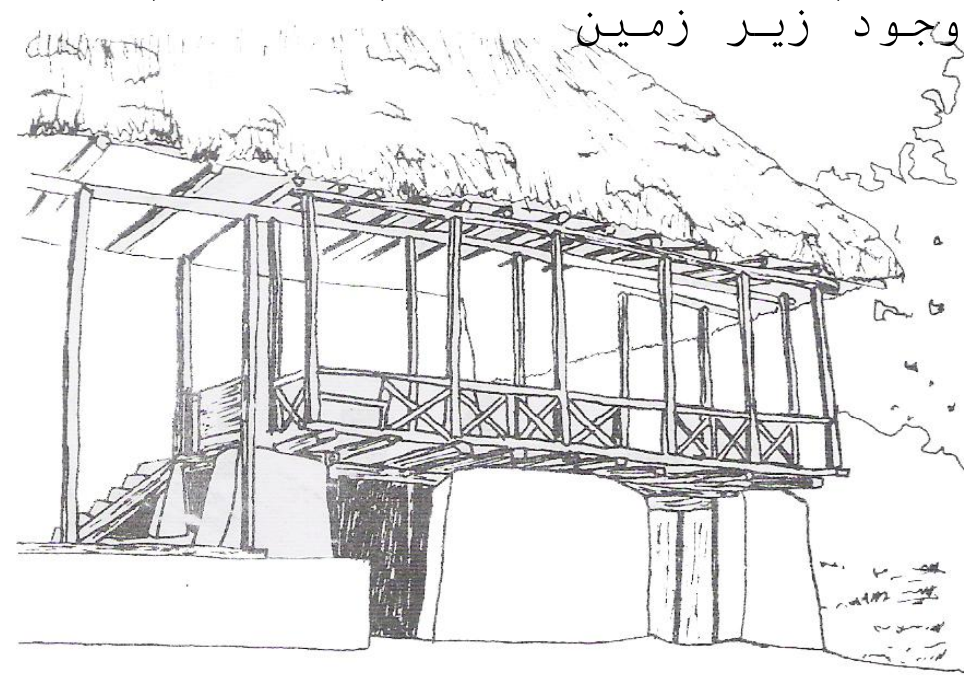
۴. برون گرایی

- ۱- مسکن
- ۲- انبار
- ۳- آشپزخانه
- ۴- انبار
- ۵- تلمبار
- ۶- باغچه

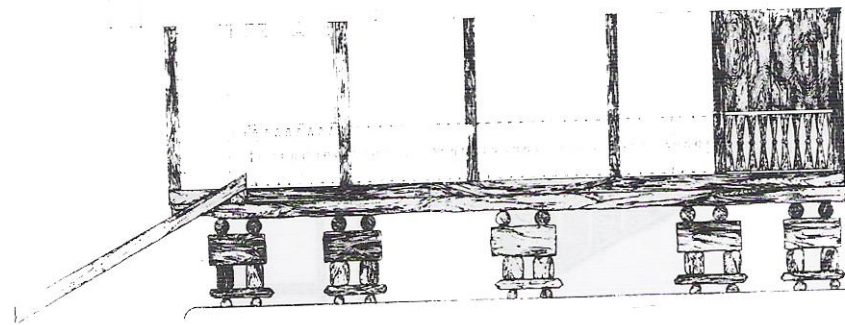
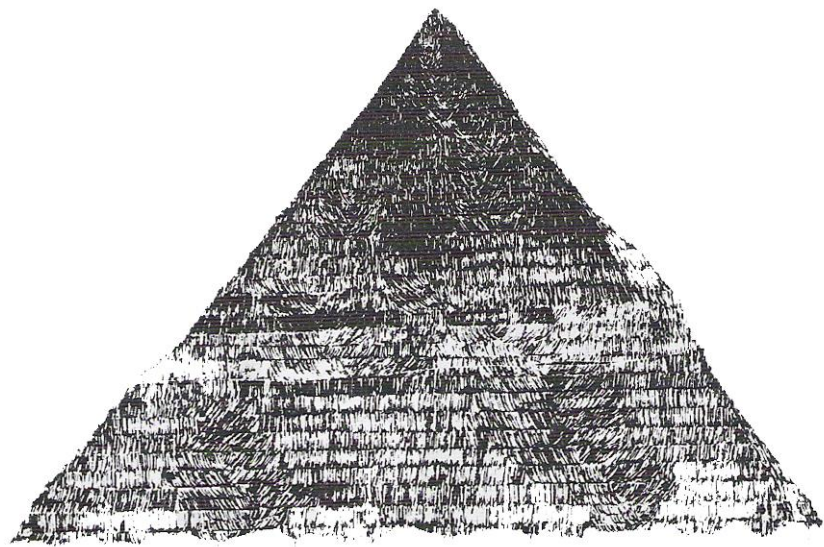
۵. عدم وجود زیر زمین

ساختمانها در این مناطق فاقد زیر زمین

می باشند و این امر بدین لحاظ است که منطقه دارای رطوبت بسیار زیاد می باشد و اگر ساختمان زیر زمین داشته باشند، هوای مرطوب که سنگین تر از هوای خشک است به داخل زیر زمین نفوذ کرده و در آنجا به صورت راکد باقی می ماند و بدین دلیل این فضا قابل زندگی می باشد و نه برای انبار کردن وسایل و آذوقه مناسب است و چون عمق آبهای زیر زمینی این مناطق بسیار کم است، لذا دیوار زیر زمینها مرطوب خواهد بود. در این ساختمانها زیر زمین که بنا نمی کند هیچ، کف صبقه همکف را هم برای فاصله داشتن از رطوبت و نم زمین بالاتر از سطح بنا می کنند.

۶. ارتفاع بناها از سطح زمین

به طور کلی هر چه از سمت کوهپایه ها به سمت دریا سفر کنیم، متوجه خواهیم شد

بنا است؛ آنچه مسلم است در نهایت چیزی را شکل می دهد که با طبیعت اطراف خود، تطبیق و سازگاری کاملی دارد.

عنصر مهم که نقش اساسی در شکل دهی نماها دارد، ایوان و تالار و پوشش روی آن می باشد. ردیفی از ستون که در جلوی آن قرار گرفته اند، به ایوانها و نماي ساختمانها حالت پیمون وار می دهند.

نوع مصالح :

در مناطق معتدل نیز مانند بیشتر نقاط ایران مسکن روستایی با تکیه بر امکانات موجود منطقه ای احداث می گردد. دگر پهته جغرافیایی گیلان که ویژگی شاخص آن انبوه گیاهان به دلیل بارش های زیاد و طولانی می باشد بناها از چوب ساخته می شوند. در این میان انواع پی های شکلی - سکتی - پاکوند و دیوارهای زگالی - زگهدای با نامهای متفاوتی چون دارورجین یا اورجین و غیره یافت می شود

جلگه های گیلان که در اثر انباشت رسوبات رودخانه ای شکل گرفته اند دارای خاک رس بسیار است. در برخی نقاط گیلان طبقه زیرین بنا از خشت ساخته شده که علاوه بر استفاده از ظرفیت حرارتی این گونه مصالح برای فضای زمستان نشین که عموماً

که رطوبت هوا بیشتر می شود، در نتیجه عمق آبهای زیر زمینی کمتر می شود. به همین دلیل کف طبقه همکف بناهای در مجاورت دریا تا حداکثر ۲ متر از کف طبیعی زمین فاصله دارد و هر چه به سمت کوهپایه ها بر گردیم، خواهیم دید که این ارتفاع کمتر می شود. همچنین این ساختمانها که در ارتفاع بالاتری از سطح زمین قرار دارند، از نظر جلوه بنا با دیگر ساختمانها متفاوتند.

۷. نما

ویژگی نماهای این ساختمان، چیزی جدا از آنچه معمار در انتخاب مصالح، سازه و فضا نموده نیست. معمار از همان شروح طرح اتاق و ایوان جلوی آن، در حال ساختن ظاهر

اقلیدم معتدل و مرط و ب

این فایل روی لینک زیر کلیک کنید **WORD** جهت دریافت نسخه
<http://www.Irdwg.ir>

ایام بسیار سودمند است بدین لحاظ استفاده از چوب در قسمتهایی از مسکن که در بهار و تابستان استفاده می شود امری متداول و معقول است .

الیاف گیاهی با اینکه طول عمر کوتاهی دارند در بناهای روستایی به وفور یافت می شوند . زیرا بسیار فراوان و ارزانند . این الیاف به علت سبک بودن و نیاز به ترمیم های دوره ای بیشتر در سقف بناها مشاهده می شوند به گونه ای

که انتظار رویت بناهای ((گالی پوشی)) و ((کولوشی سر خانه)) در گیلان برای هر فرد آشنا به این منطقه امری طبیعی است . این نکته قابل تامل است که نگهداری

بناهایی که الیاف گیاهی در آنها زیاد استفاده شده مشکل بوده و آسیب پذیری بنا در برابر عوامل جوی نظیر باران و تابش آفتاب بسیار زیاد است و به این دلیل حتی المقدور سعی شده تا فقط در قسمتهای خدماتی و بناهای جانبی مسکن از الیاف و نسوج گیاهی کم دوام استفاده شود و مصالح مقاومتر و پایدارتر در برابر شرایط طبیعی منطقه

برای فضاهایی با اهمیت بیشتر استفاده شود . شایان ذکر است که در ملاتهای سنتی ایران ضایعات گیاهی نقش عمده ای دارد و در این منطقه نیز از ضایعات گیاهی (

طبقه پایین ساختمان است مرکز ثقل بنا را نیز به زمین نزدیکتر کرده و موجبات ایستایی بهتر بنا را مهیا می سازد . البته استفاده از خشت در مسکن فقط در نقاطی از گیلان که رطوبت کمتری دارد کاربرد دارد و در غیر اینصورت خشت فقط در بناهای جانبی مسکن مانند طویله و انبار استفاده می شود .

فضاهای زمستان نشین در کوهپایه باید از مصالح سنگینتر با ظرفیت حرارتی زیادتری ساخته شود به علاوه مصالح این قسمت باید مقاومت حرارتی بالاتری داشته باشند . سنگ علاوه بر مقاومت زیاد در مقابل رطوبت هوا و نم زمین ظرفیت حرارتی

زیادتری نسبت به چوب دارد که موجب ذخیره حرارت ناشی از تابش روزانه آفتاب در طول روز و استفاده از آن در شبهای سرد سال می شود . هرکجا که امکان استفاده از سنگ

میسر باشد قسمتهای زیرین بنا از سنگ ساخته می شود . البته گاه در کوهپایه ها و ارتفاعات که استحصال سنگ راحت تر است این عنصر خود را در دیوارها نیز نمایان می سازد .

از آنجا که رطوبت نسبی هوا در گیلان بالا است اختلاف درجه حرارت هوا در شب و روز زیاد نبوده و این امر موجب شده تا شبهای تابستان نیز در گیلان بسیار گرم باشد . به همین دلیل بکار گیری مصالحی که ظرفیت حرارتی پایین تری دارند در این

اقلیدم معتدل و مرط و ب

این فایل روی لینک زیر کلیک کنید **WORD** جهت دریافت نسخه
<http://www.Irdwg.ir>

عشایر و چوپانان در مناطق کوهستانی از شاخه درختان جهت احداث اتاقکهای موقت استفاده می کنند. در نواحی جلگه ای از شاخه درختان به عنوان توفال استفاده می شود. از شاخه های درخت لیلکی جهت پوشش حصار دیوار محوطه که بنام پرچین خوانده می شود استفاده می گردد. چون این شاخه ها دارای تیغ و خار است و مانع نزدیک شدن حیوانات به حصار می شود. جهت پوشش بام در نواحی جنگلی و کوهستانی از تخته لت و در نواحی سواحل دریا و کناره مردابها از گالی استفاده می شود. گالی نوعی علف است که در کنار مردابها رشد می کند و دارای برگهای پهن و

بیشتر پوسته برنج (برای جلوگیری از ترک گل رس استفاده می شود .

چوب :

در این کناره چوب از مصالح عمده جهت سازه و پوشش بنا است. چوبها به دو دسته چوب سخت و چوب نرم تقسیم بندی شده اند. چوب سخت به چوبهایی اطلاق می شود که بادوام - متراکم و محکم بوده و زیبایی و استقامت زیادی دارند. البته کارکردن با این نوع چوب نسبتا مشکل است. چوبهای نرم بر خلاف نوع قبل دارای خصوصیات فوق نمی باشند. چوبهای سخت مانند اوجا - توت - لی و لیلکی معمولا در قسمت پی و زیر سازی

نسبتا بلندی است که ارتفاع آن تا سه متر می رسد. سم علف دیگری است که در کنار دریا رشد می کند و دارای برگهای سوزنی شکل و بلندی به طول حدود هشتاد سانتیمتر است. از سم نیز برای پوشش بام استفاده می شود. همین طور ساقه های برنج نیز به این منظور به کار می رود. منتها ساقه های برنج بیشتر در اطراف کشتزارها و در نواحی که از مردابها دور است و گالی رشد نمی کند مورد استفاده قرار می گیرد.

ساختمان استفاده می شوند. به دلیل اینکه مقاومت آنها در مقابل رطوبت و موریانه خوب است ولی چون این چوبها صاف و بلند نمی باشند برای تیرهای اصلی - حریا و ستونهایی که در نما قرار می گیرند از چوبهای تبریزی

- صنوبر - توسکا استفاده می شود. چوب درخت توسکا برای تخته لت استفاده می شود چون به سهولت ورقه ورقه می شود. جهت در و پنجره از چوب درخت موذی استفاده می شود. موذی یک درخت جنگلی است که بسیار تنومند و ستبر است و سالیان دراز عمر می کند.

طنابهای گیاهی :

از ساقه های برنج جهت درست کردن طنابهای گیاهی نیز استفاده می شود. به

اقلید م م حعدل و مرط و ب

این فایل روی لینک زیر کلیک کنید **WORD** جهت دریافت نسخه
<http://www.Irdwg.ir>

طور کلی در این کناره از میخ و سیمهای فلزی جهت اتصالات استفاده نمی شده است و بدین منظور طنابهای گیاهی که متداولترین آنها ((وریس))

است مورد استفاده قرار می گرفته است . وریس نوعی طناب است که به وسیله تاب دادن ساقه های برنج بافته می شود و از استحکام خوبی برخوردار است و کاربرد بسیار زیادی در اجرای ساختمانهای این منطقه دارد . در دلتای رودخانه سپید رود در استان گیلان گیاهی وجود دارد بنام کتوس که مانند پیچک دور درختان می پیچد و طول آن تا بیست الی سی متر می رسد . در فصلی که گیاه سبز است و دارای انعطاف می باشد آن

را می کنند و از آن به عنوان طناب استفاده می کنند کتوس محکمتر و ضخیمتر از وریس است و از آن جهت بستن چوبهای خرپا و گاهی چوبهای دارورجین استفاده می شود . در اطراف محمود آباد و آمل در استان مازندران درختی وجود دارد بنام لرک که ارتفاع آن کم است و دارای برگهای زیادی می باشد . پوست این درخت را می کنند و پوست را درون آب می اندازند تا حالت انعطاف پذیری پیدا کند و پاره پاره نشود بعد آن را از آب بیرون آورده و در برابر آفتاب خشک می کنند سپس از آن به عنوان طناب گیاهی که به نام ((لرک کول)) معروف است استفاده می کنند . کول در لهجه مازندرانی به معنای پوست درخت است .

در همین منطقه گیاهی وجود دارد بنام ((عسل ما)) که شبیه کتوس است و روی درختان کهنسال رشد می کند . رنگ آن طوسی است و از آن جهت بستن قسمت های مختلف دیوار چوبی استفاده می شود . تهیه عسل ما بسیار ساده است و در منطقه به وفور یافت می شود ولی دوام آن کم است .

اندود :

متداولترین نوع اندود در این منطقه کاهگل است که مخلوطی از خاک رس - آب و گاه می باشد . در اینجا نیز مانند سایر نقاط ایران این اندود را خوب ورز می دهند و معمولا طول کاه در آن از ده سانتیمتر

تجاوز نمی کند . از این اندود جهت پر کردن فاصله خالی بین دیوارهای چوبی و اندود این دیوارها استفاده می شود که در دنباله توضیح داده خواهد شد .
اندود دیگری در منطقه وجود دارد بنام ((فل گل)) که از اختلاط گل رس - آب و پوسته خرد شده دانه برنج است . طرز تهیه آن مثل مخلوط کاهگل است ولی برای اینکه در کارهای ظریفتر بکار برده می شود برای ساختن و ورز دادن آن دقت بیشتری به عمل می آید این مخلوط را با دست به دیوار می مالند و با مال چوبی آنرا صاف و یکنواخت می کنند . رنگ آن قهوه ای متمایل به خاکستری است و گاهی اوقات برای آنکه

مصالح

اقلیدم معتدل و مرط و ب

این فایل روی لینک زیر کلیک کنید **WORD** جهت دریافت نسخه
<http://www.Irdwg.ir>

سفیدتر شود به آن خاکستر چوب و نمک اضافه می کنند .
در بعضی از موارد این اندود را از گل رس که سفید رنگ و کمیاب است می سازند که پس از خشک شدن اندود سفید جلوه میکنند .
اندود سفید شلتوک گل را برای نما و داخل اتاقها و اندود سالیانه نوروزی خانه ها مصرف می کنند و مخلوط قهوه ای رنگ را برای پشت خانه ها و همچنین جهت سطح نما و داخل ابنیه کم اهمیت تر استفاده می کنند و بالاخره اندود آب آهک که مخلوطی از آب آهک و مقدار کمی نمک طعام می باشد . این اندود روان است و آن را با جارو به دیوارها می کشند که پس از خشک شدن از سفیدی و زیبایی خاصی برخوردار است . از این اندود

جهت نمای اصلی بنا و اطاقهای مهمان و پذیرایی استفاده می شود .

روند شکل گیری بنا و مرحل گسترش آن

در خانه های روستایی گیلان مانند سایر

نقاط لزوم فضایی کاملاً محصور - محدود و به
قابلیت کنترل دما در ایام سرد سال الزامی
است . بدین لحاظ وجود اتاق یا اتاقهایی
با این خصوصیات در ساده ترین خانه ها

اقلیدم معتدل و مرطوب

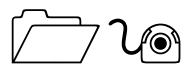
این فایل روی لینک زیر کلیک کنید **WORD** جهت دریافت نسخه
<http://www.Irdwg.ir>

بدین صورت که اتاق تابستانی که به (تار اتاق) معروف است روی طبقه همکف با کاربری عمومی قرار می گیرد. تار اتاق در ایام معتدل و گرم سال فضای مناسب زندگی و پذیرایی از مهمانان است و به لحاظ اهمیت آن از ظاهر مناسب تری برخوردار است. اتاق دیگر که روی کرسی قرار دارد و نیم طبقه از تار اتاق پایین تر است اتاق اصلی زیست افراد خانواده بوده و در اوقات مختلف سال علی الخصوص زمستان نقش ایفا می کند. این اتاق که معمولاً ارتفاع بیشتری دارد به (دود اتاق) معروف است و کار خشک کردن برنج ها به صورت سنتی در این اتاق انجام می پذیرفته است. اما روند گسترش بنای مسکونی در شرق

و جلگه مرکزی گیلان قدری متفاوت است. بدین صورت که الگوی واحد سکونتی که قبلاً ذکر شد (یک اتاق و ایوان جلوی آن) و مرحله اول گسترش آن (دو اتاق و ایوان سرتاسری مقابل آن) در توسعه به صورت تکرار در ارتفاع گسترش می یابد. هر آنچه که در طبقه اول وجود دارد عیناً در طبقه دوم و گاه در سومین طبقه ساخته می شود منتهی ایوان طبقه اول با گسترش عرضی خود به صورت کنسول تبدیل به تار شده و فضای مفرحی در تابستان و بهار می باشد. در این مناطق در ابتدا ساخت بناها بر اساس نیاز افراد خانواده و وضعیت شغلی و اجتماعی صاحب خانه با الگوی تک اتاق و یا دو اتاق در هر طبقه ساخته می شود که این

امری طبیعی است بنابراین ابتدایی ترین شکل مسکن در گیلان همانند دیگر روستاهای ایران یک سلول تک اتاقی به مساحت تقریبی 10 الی 12 متر می باشد که عموماً در وپنجره ی آن رو به جبهه جنوب باز می شود اما در توسعه این واحد حداقل وجود فضایی که در ایام معتدل سال قابلیت انجام فعالیت های روزانه را داشته باشد اهمیت زیادی پیدا می کند. بدین گونه ایوان جنوبی شکل می گیرد. ساده ترین نوع بناها در اکثر روستاهای گیلان با این الگو می باشند. در مرحله گسترش این فرم ساده ایوان که در 9 ماه از سال مناسب انجام کارهای روزانه است توسعه بیشتری پیدا می کند. بنابراین بسته به موقعیت استقرار روستا در بستر

جغرافیایی خود در اکثر روستاها ایوان شرقی عمود بر ایوان جنوبی شکل می گیرد. در صورت تمکن مالی صاحبان خانه تک اتاقی به انضمام ایوان مقابل آن تبدیل به دو اتاق و ایوان سرتاسری مقابل آنها می شود. پس از ایوان شرقی ایوان غربی نیز عمود بر ایوان اصلی به وجود می آید. لازم به توجه است که تمامی ضوابط جهت یابی متأثر از خصوصیات اقلیمی و استفاده مناسب از بادهای مطلوب دافع رطوبت و اجتناب از بادهای مضر زمستانی است. در جلگه غربی گیلان روند رشد فیزیکی بنا از یک اتاق به دو اتاق همراه با افزایش ارتفاع به اندازه نیم طبقه است.

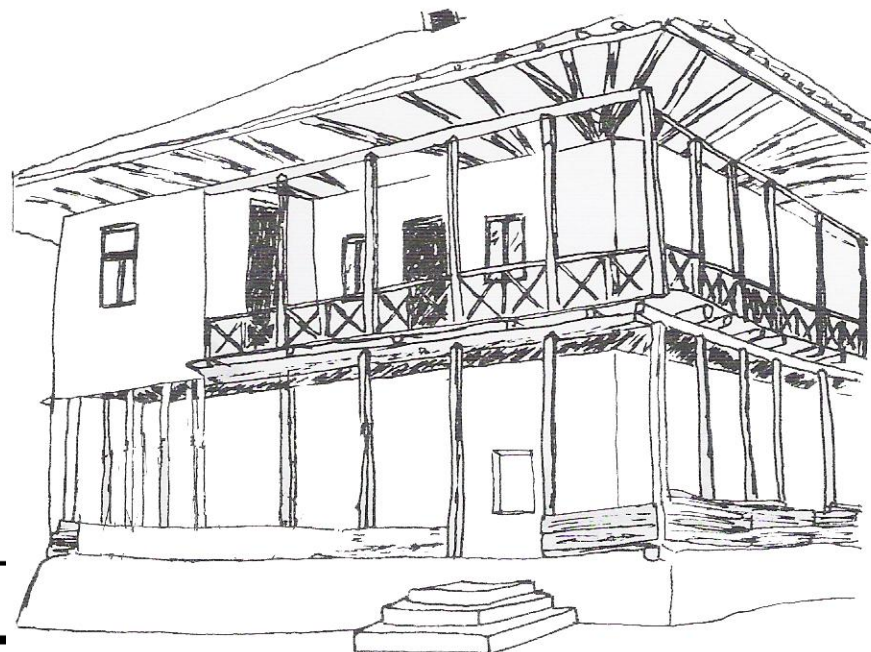
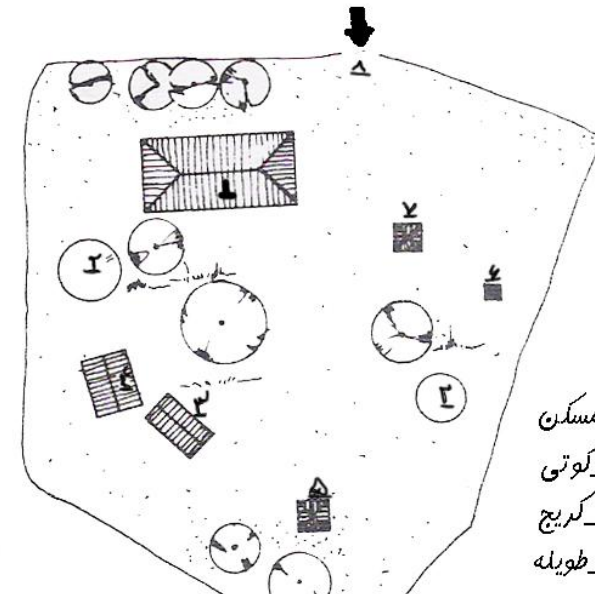

اقلیم معتدل و مرط و سرد

این فایل روی لینک زیر کلیک کنید **WORD** جهت دریافت نسخه
<http://www.Irdwg.ir>

امر معیاری است برای پی کنی و تعیین ابعاد مسکن با نگاهی به الگوهای مسکن روستایی گیلان. به سهولت می توان دریافت که کل بنا رو به بیرون دارد و هر آنچه که در محیط اطراف است از داخل خصوصی ترین فضاهای مسکن مورد رویت قرار می گیرد. بدین سان ارتباط تنگاتنگی بین بیرون و درون واحد مسکونی برقرار است.

روند شکل گیری بنا و مراحل گسترش آن

